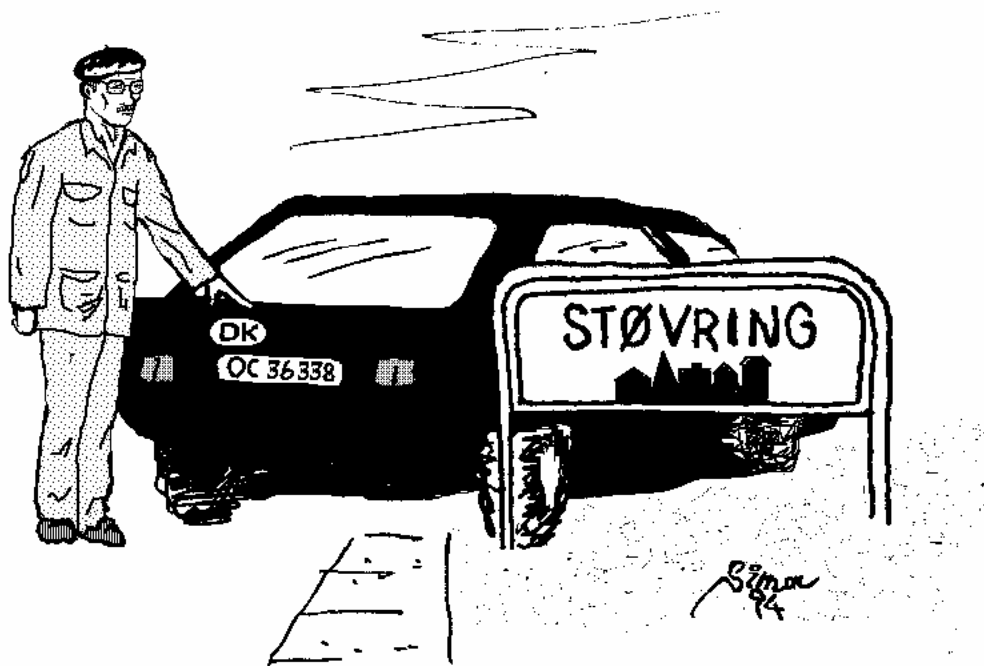

REJSENDE I SLÆGTEN

I starten af dette århundrede blev arbejde med historie videnskabeliggjort via kildekritikken. Historievidenskab skulle være lige så objektiv som samfundsvidenskab. Hverken samfunds- eller historievidenskab er dog objektivt, idet det altid vil være forskeren i sidste ende, der stiller spørgsmålene. Det betyder ikke, at arbejdet med historien ikke skal være troværdig, tværtimod skal det kunne holde til enhver prøvelse. Det betyder derimod, at det både er videnskabelig metode og indlevelse. Befrugtes videnskaben med indlevelse stilles dybere spørgsmål, og historiens perspektiv udvider sig. Historien er tilegnet min onkel Daniel.

Landevej og landskab fortæres langsomt af bilens hastighed. Nye panoramaer med deres mange historier afløser hinanden. Det er ikke vores¹ historier endnu, men efter Hobro er vi blevet mere tavse. Forventningens opstemthed har sneget sig ind på os. Rold Skov - afkørsel

¹ Daniel og jeg kom to ture til Himmerland i årene 1990-91. De var meget forskellige. Den første var en improviseret heldagstur. Den sidste var en velforberejdet tredagesstur, hvor vi havde opsporet en række adresser, bestilt værelse på vandrehjem og lavet aftale med lokalarkivet.

til Rebild - skiltene fortæller, at vi nærmer os. Lige før Støvring drejer vi til venstre af en mindre vej: Vi skal starte med en herremand og Vorherre.

Vi kører ind i en skovtykning. Der er ingen skilte, men jeg føler mig rimelig sikker. To murede piller dukker op på hver side af vejen og bekræfter, at vi er på korrekt vej. Herefter tager skoven mere form af park. Rundt i et sving dukker hovedgården Buderupholm op med sine lange bindingsværks-bygninger. Vi stopper på afstand, står ud og genkalder os historien.

Det er ikke godt at vide, hvor folkestuen befinder sig. Det er nemlig ikke usandsynligt, at forvalteren tog den nye tjenestepige Maren herind en vinterdag i året 1872 og præsenterede hende for gårdens tjenestefolk. En af karlene Bertels-Peter var ung og god for en kvik bemærkning. Maren var knap så ung og som alle nye sikkert lidt beklem².

Vejen bugter sig videre gennem Rold Skov. Herregården Buderupholm hørte oprindeligt sammen med en tilhørende landsby og kirke. Herremanden inddragede imidlertid i gammel tid jorden til sig selv, fordrev bønderne og nedlagde landsbyen. Således kom kirken til at ligge meget øde. Buderup gamle kirke dukker op foran os. Det er en traditionel hvidkalket landsbykirke på en bakke bag et massivt kampestenshegn. Den er velholdt, og alligevel oser den af at være øde og forladt. Vores ben er ømme efter køreturen. Jernlågen knirker. Døren til våbenhuset er låst og et skilt på den fortæller, at kirken er lukket og hører under Nationalmuseet. Vi slår os ned på en bænk ved siden af og nyder vores medbragte kaffe og hjemmebagte kager.

Vi slentrer langsomt den nedlagte kirkegård rundt. Enkelte sten står eller ligger endnu i græsset. Flere er meget svære at tyde, men ingen er vores familie. Her er ganske stille. Over os hvælver det efterårsgrå himmelrum. Omkring os bugter det bakkede skovklædte landskab. Når familien fra Sørup og Støvring Hede kom klaprende herved med vogn og hest for at døbe børnene, blive gift eller begrave en af deres, havde de tilbagelagt knap en mil - eller godt seks kilometer om man vil. Det havde vel taget en god halv times tid. Til sidst var de selv endt i jorden under vores fødder frem til kirken i 1907 lukkede³.

I Støvring stiller vi bilen bag den gamle kongeligt privilegerede kro. Vi griner lidt af butiksfacaden på den anden side af landevejen: "Cigarer, cykler og symaskiner"! Det er frokost, så hvorfor ikke starte med kroen? Lokalet er med blomstret tapet, små farvelagte tegninger af tidligere tiders officerer på væggene og brune duge på bordene. Vi bestiller frokostplatte og øl.

Vi bliver betjent af en pige i kort sort kjole med gammeldags hvidt blondeforklæde og en umiskendelig himmerlandsk dialekt. Daniel fortæller hende, at hans mormor også serverede her for godt hundrede år siden. Hun er nok vant til lidt af hvert fra gæsterne, men dette ved hun ikke rigtig, hvordan hun skal takle. Efter maden går vi ud gennem baren i et tilstødende

² Den nye tjenestepige var den 31-årige Maren Christendatter og den omtalte tjenestekarl 20-årige Niels Peter Pedersen. Mødet resulterede i datteren Ane Catrine kaldet "Stryge Trine", som er min mors og Daniels mormor.

³ Familien kom til området da Peder Berthelsen flyttede fra Sønderholm oppe ved Ålborg til Sørup i 1830'erne. Hans yngste søn Niels Peter kaldet Bertels-Peter slog sig ned på Støvring Hede. Dennes ældste datter - min mor og Daniels mormor - Trine boede det meste af sit liv i Støvring Stationsby.

lokale. Daniel har ikke givet op. Han fortæller også tjeneren i baren om sin mormor. Tjeneren - der viser sig at være direktøren - kender ikke Trine, men han har været på Rigsarkivet i København for at finde kroens oprindelse. Han taler ivrigt om dens historie og viser billeder fra et album. Til sidst finder han et papir om kroens historie til mig, som han engang lod trykke til forretningsforbindelser.

Udenfor begynder vi at gå ned af Jernbanegade. Vi prøver at finde Trines hus. Daniel besøgte hende her i 1950, hvor hun fortalte om familien. Jeg har på min side et foto af hus og gade fra starten af århundredet. Vi kan ikke finde det. Daniel spørger en ældre frisør, men han har kun boet i byen i 25 år. Måske er det revet ned? "Hvad leder i efter"? En ældre mand dukker op bag os. Vi fortæller, som sandt er, at vi leder efter Stryge Trines hus. Om han kender hende? Så begynder han at fortælle historier om hende. Huset er kiosken lige over for os, men den er ombygget til total ukendelighed. Han fortæller også hvorfor, der ikke er nogen stationsbygning i den gamle stationsby. En kæmpe lastvogn kunne ikke bremse på sin tur ned af Jernbanegade, og så kunne man lige så godt rive resten ned.

Vi kører mod vest ud af Støvring. I forrige århundrede sluttede byen ved kroen. Nu strækker parcelhuskvarterer sig kilometervis denne vej. Jeg prøver med et gammelt kort i den ene hånd og et nyt i den anden, at få fortid og nutid til at mødes. Det lykkes og bekræftes af skiltet: Posborggård. Den gamle Mosegård eksisterer endnu under sit senere navn og er tydeligvis stadig aktiv bondegård. Trine var blot 17 år da hun kom hertil. Martinus var ældre og dreven⁴.

Vi fortsætter ud på den engang øde hede, som parcelhusene nu grænser op mod. Jeg får hurtigt afgrænset Bertels Peters og Marens husmandssted ud fra et gammelt matrikelkort. Der ligger stadig et husmandssted her. Det kan være bygget siden, men den lange staldbygning ligner vores foto af det gamle hus. Vi står måske foran, hvor de voldsomme drukkilder gik for sig⁵.

Vi runder dagens tur af med afløseren for Buderup gamle kirke. Støvring kirke ligger midt i stationsbyen. Der er begravelse. Vi holder os i baggrunden og snakker om min mors beretning om de mange blomster og mennesker fra fjern og nær ved Trines begravelse. Vi fortsætter i det varme lys her sidst på dagen ud på kirkegården. Trines grav findes ikke mere, men i det østlige hjørne er opstillet en række sten fra sløjfede grave. Her finder vi den lille runde sten fra en grav med inskriptionen Katrine Pedersen 1873-1953. Vi mediterer lidt over dagens oplevelser. Jeg føler mig lidt højtidelig. Måske på grund af begravelsen lige før.

Tusmørket sænker sig, mens vi parkerer ved Øster Hornum skole. På Lokalarkivet for Støvring kommune modtages vi af lederen og et vidende medlem af bestyrelsen med beredvillighed, entusiasme og kaffe. Ingen af dem har personligt kendt Trine, men ved straks hvem hun er og finder en gammel artikel i deres medlemsblad om hende til os. Der er desværre ikke noget fra hendes hånd på arkivet, men mange billeder og kilder af interesse. Jeg må senere vende tilbage til dette.

⁴ Trines møde med Jens Martinus Jensen fra Løkken resulterede i barnet Jensine Martine, der er min mors og Daniels mor. Trine havde resten af livet tilknytning til familien på gården.

⁵ Bertels Peter holdt voldsomme drukkilder her, der blev kendt i hele omegnen.

Vi følger arkivfolkenes billygter igennem natten. De bugter sig hjemmevant igennem Sørup, indtil de stopper foran et hus. Det er Peder Bertelsens hus. Det er i pæn stand; malet skagensgult⁶. Vi tager afsked med arkivfolkene og kører til vandrehjemmet i Rebild. Vi har heldigvis egen indgang og forstyrres ikke nogen ved at komme sent hjem.

Næste morgen nyder vi at have eget wc og bad i forbindelse med værelset. Vi tager godt til os ved tag-selv-morgenbordet i fællessalen. Daniel mindes vandrehjemmene i 1930-erne, hvor han havde mødt ungnazister med dolke med inskriptionen "Blut und Eisen". Det var sovesale og grød om morgenen dengang. Nu er det som et moderne motel. Duggen ligger endnu på vores morgentur gennem Rebild. Vi taler om, hvor mon Søndergård ligger⁷.

Det går fra vandrehjemmet mod Vesthimmerland. Første mål er Vrå, hvor vi stopper på hovedgaden og køber sandwich og danskvand. Daniel skal også lige have en is, hans hang til søde ting fornægter sig ikke. Siddende på hegnet genkalder han sig en gammel bekendt fra hans mange år rundt om i verden, som endte som biografdirektør i Vrå. Vi kan skimte en biograf, måske sidder han der endnu.

Nu bliver det spændende. Vi kører af små veje og svinger af lige før landsbyen Hornum. Vi mindes vores første besøg, hvor vi kørte til Øster Hornum mere end 20 kilometer herfra og spurgte efter Taudalsgård. Jeg tæller alléerne op til gårdene i forhold til kortet. Ved et skilt med "jordbær til salg" beslutter jeg, at vi kører op.

På gårdspladsen møder vi en ung fyr. Om det er Taudalsgård⁸? Jo! Om Sven Åge Andersen er hjemme? Jo, nu skal han hente sin far i stalden! Vi bliver straks inviteret ind og får serveret kaffe og mængder af hjemmebagt kage. Velkomst og stemning er hjertelig. Daniel mindes sit besøg på gården i 1960-erne, da Maren endnu levede og satte sit præg. Snakken går livligt om både dengang og nu. Slægten bagud kender de ikke så meget til, men Sven Åge har en fætter i Suldrup, der har slægten som sin altoverskyggende interesse. Vi er klart interesseret, og Sven Åge ringer ham op.

Pensioneret tømrer Peder Pedersen i Suldrup skal desværre have gæster om aftenen, men vi kan lige nå forbi, inden vi skal videre i vores aftalekalender. Han inviterer os ind i sin arbejdsstue. Vi får atter kaffe og kage. Han ser os lige lidt an, men hurtig går snakken. Hans mappe med et helt livs indsamlede papirer kommer på bordet. Begejstringen over de fælles historier får hurtigt Peder og Daniel til at miste jordforbindelsen. Den korte tid taget i betragtning prøver jeg derfor desperat, at få stillet spørgsmål og skille de gode historier og de stålsatte fakta. Vi er desværre bagud i vores tidsplan og må af sted. Jeg låner et par papirer til kopiering. Da vi er på vej ud af døren beslutter Peder, at dette er så vigtigt, at vi hellere må komme i aften, selvom der er gæster.

⁶ Det var til dette hus, at slægten kom til området.

⁷ Søren Jensen Smed af vores slægt kom fra Årestrup til Rebild og fæstede Søndergården i 1754.

⁸ Sven Åges mor Maren var Trines kusine. Hertil kommer, at min storebror Sam og moster Debora har været ferieborn på gården.

Daniel mindes gennem Rold Skovs skiftevis skarpe skygger og blændende efterårssol sin første tur til Siem. Det var i 1960-erne. Han havde besvær med at finde vej, hvorfor han passede en gammel mand op ved nogle huse. Jow, byen var Siem. Om han kendte Laurits Pedersen⁹? Jow, det var da ham. Daniel præsenterede sig som Trines barnebarn, hvorefter Laurits inviterede ham ind på et meget lille bibliotek, som han bestyrede. Bibliotek var det næppe i moderne forstand med sin enlige reol, men da Daniel fortalte han havde arbejdet i Afrika, fandt Laurits straks en bog om Afrika.

Forsinket suser vi af en lille markvej. Kan dette være den rigtige vej? Det er det. Vi bliver hjerteligt modtaget af Laurits barnebarn Laurits og dennes kone. Der er dækket op med kaffe og masser af hjemmebagt kage. De har fundet udklip frem og snakken går livligt. De kender ikke meget til Trine og slægten bagud, men fortæller levende om kraftkarlen Laurits. Vi får bl.a. historien om, hvordan hans foresatte en gang stoppede ham op, da han kørte som mejerikusk, for at brokke sig. Laurits steg af vognen, tog om islændighesten og løftede den med sine bare næver. Hans foresatte tav, Laurits steg op og kørte igen. Bagefter kører vi sammen ind til Siem by, hvor de viser os Laurits sidste bopæl. På kirkegården ser vi hans grav. Laurits døde i 1967.

Overfor vandrehjemmet i Rebild spiser vi på et cafeteria. Daniel er i godt humør. Han føler, at vi er kommet hjem til familien. Jeg har det lidt svært, familiebandene er så langt ude, at de næsten er teoretiske. Definitionen af familie er imidlertid ikke vigtig nu, vi er blevet modtaget helt fantastisk af utroligt søde mennesker. Inden vi atter skal videre, går vi over på det omstridte Rebild kongrescenter og får i receptionen kopieret de par sider, som vi har lånt af Peder i Suldrup.

Peder modtager os med kaffebord og hjemmebagte kager. Han er i fint humør. Vi starter i arbejdsstuen og når vidt omkring. Daniel har et billede, af nogle for os ukendte personer, om Peder kender dem? Jo, det er hans bedsteforældre, men de falder lidt uden for os. Han viser til gengæld et billede af Trine med en ung pige, som han ikke ved hvem er? Jo, må jeg erkende, det er min mor som feriebarne? Sådan går det slag i slag endende med, at jeg låner en tyk bunke papirer og et par billeder til kopiering. Jeg ved, hvad de papirer betyder for ham, og føler mig utroligt privilegeret. Aftenen slutter med de øvrige gæster med slægts- og lokalhistorier af den underholdende art. Jeg fortæller om Bertels-Peter på heden, og den går i hvert fald rent ind.

Det er imponerende stjerneklart på vores tur mod vandrehjemmet. Vi føler os efterhånden hjemmevant på de små veje i området. Vores maver rumler fælt. En lang dag med mere end en halv snes kopper kaffe og hjemmebagt kage i tallerkenvis er ved at slutte. Der er blevet taget helt fantastisk imod os, som var vi virkelig den mistede familie, der er vendt hjem. I værelset på Rebild vandrehjem kan vi ikke rigtig falde i søvn. Vi snakker længe og prøver at rede trådene ud.

Næste dag kvæler vi kaffe-halsbranden i danskvand og frisk luft. Vi starter på arkivet, hvor vi modtages af en ung fyr i jobtilbud. Vi søger lidt uorganiseret, snakker lidt arkivsnak og jeg

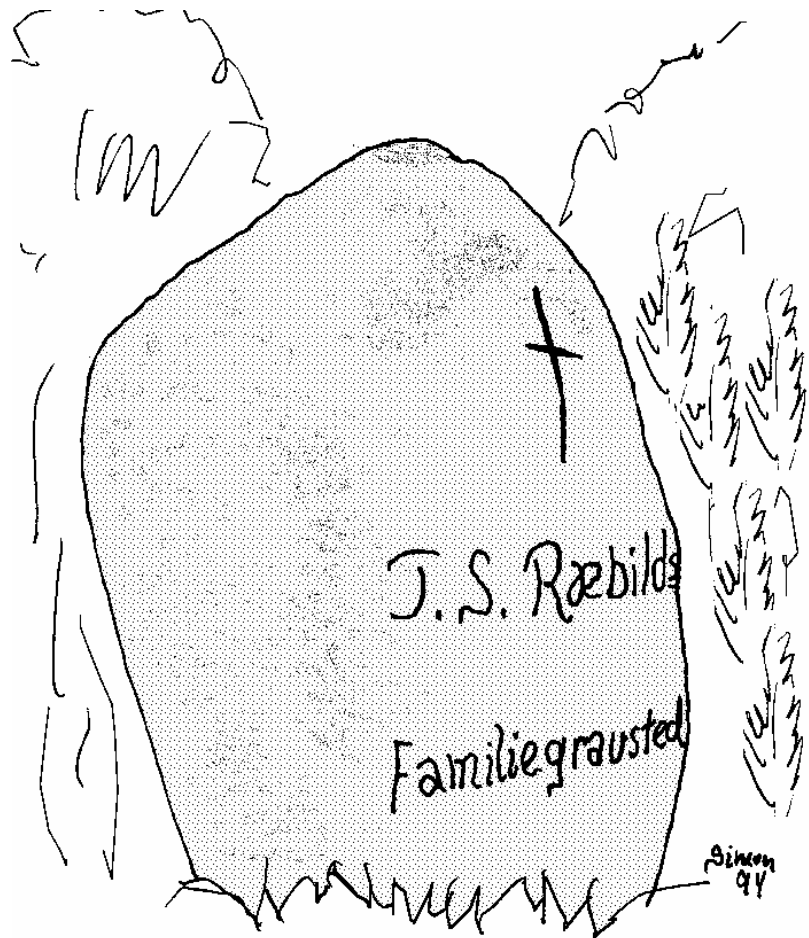
⁹ Laurits Pedersen var Trines lillebror.

benytter lejligheden til at kopierer nogle af Peders papirer.

Fra arkivet kører vi en sidste gang mod Suldrup for at afleverer papirerne. Peder er ikke hjemme, men bagdøren står åben. Vi lægger pakken på en stol med en seddel med tak for sidst og på gensyn. Det er et lidt mat farvel til en ny ven. Vi vidste det ikke, men vi skulle ikke ses mere. Da jeg senere sendte de lånte fotos tilbage efter affotografering, fik jeg et meget fint brev fra hans søn, at mit brev desværre var kommet dagen efter Peders Begravelse. Nu er blot jeg tilbage til at forvalte Peder og Daniels begejstring fra en sensommerdag i Suldrup.

Vi kører mod Årestrup, hvor vi hurtigt finder gården Lillkjær midt i byen¹⁰. Den ligner de gamle billeder af den fra forrige århundrede. Vi krydser gaden over mod kirken og går ind på kirkegården. Vi skimmer så mange gravsteder som muligt igennem. Vi standser ved en mandshøj meget enkel tyk obeliskformet sten med et enkelt kors og den simple inskription: "J.S. Ræbilds familie-gravsted". Om J.S. Ræbild er en af vores, ved vi ikke. Vi tager ikke desto mindre straks det enkle familiegravsted til os som eksponent for vores aner i slægten Ræbild. Slægtsfølelsen har her et værdigt og fint udtryk.

Vi nåede ikke det, som vi ville. Der var flere, som vi skulle besøge. Vi skulle gå en tur i Rebild Bakker. Vi planlagde det, men Daniel fik mindre og mindre overskud. Nu bliver det ikke til noget. De ture vi kom på, er der imidlertid ikke nogen, der kan tage fra os.

© 1994 Simon Steinfeldt Laursen

¹⁰ En stor gren af slægten kommer fra Årestrup. Lillkjær var den sidste gård i byen denne del af slægten sad på. Trines mor Maren er født her.